

**GENERALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA**

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 14-04-2021 r.

DOOŚ-TSOOŚ.410.3.2021.BW/KL

**Pan
Grzegorz Szymoniuk**

**Dyrektor Departamentu Ochrony Przed
Powodzią i Suszą**

**Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody
Polskie**

Szanowny Panie Dyrektorze,

W związku z wnioskiem z dnia 8 marca 2021 r., znak: KPP.602.12.2021 o zaopiniowanie projektu dokumentu pn. *Program działań nietechnicznych i retencyjnych stanowiący element zarządzania ryzykiem powodziowym w regionach wodnych Małej Wisły i Górnej Wisły (zlewnia powyżej Krakowa), z uwzględnieniem ochrony przed powodzią miasta Krakowa*, dalej: Program oraz sporządzonej dla niego prognozy oddziaływania na środowisko, dalej: prognoza, zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 247; dalej: ustawa o oś), przedstawiam następujące stanowisko.

Głównym celem Programu jest „*możliwość zminimalizowania ryzyka powodziowego na obszarze projektu poprzez zastosowanie działań nietechnicznych i retencyjnych, z uwzględnieniem przeciwdziałania skutkom suszy w regionie*”. W szczególności Program skupia się na ochronie przed powodzią miasta Krakowa. W Programie przedstawiono istniejący stan infrastruktury technicznej (urządzeń wodnych), pełniącej funkcję przeciwpowodziową, który jest niewystarczający, a następnie, wykorzystując modelowanie hydrologiczno-hydrauliczne, zaprezentowano wyniki analiz dla różnych wariantów poprawy ochrony przeciwpowodziowej. W analizach wzięto pod uwagę: (1) działania nietechniczne służące poprawieniu retencji i zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi, tj. zalesianie i zwiększenie retencji leśnej czy optymalizacja instrukcji gospodarowania wodą na istniejących zbiornikach wielozadaniowych oraz (2) działania techniczne polegające na

podniesieniu wysokości wałów przeciwpowodziowych na terenie Krakowa (ochrona bierna) i działania retencyjne (ochrona czynna). Program charakteryzuje się wysokim poziomem szczegółowości (wskazana została lokalizacja poszczególnych polderów i zbiorników retencyjnych, a także ich przybliżona powierzchnia, pojemność oraz wysokość piętrzenia). Należy ocenić, że zastosowany poziom szczegółowości prognozy jest adekwatny do poziomu szczegółowości Programu. Prognoza zasadniczo zawiera również wszystkie niezbędne elementy, o których mowa w ustawie o ooś oraz w uzgodnieniu Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 29 października 2020 r. (znak: DOOŚ-TSOOŚ.411.15.2020.BW), jednak wskazane jest ponowne przeanalizowanie i uzupełnienie opisanych niżej zagadnień.

W prognozie przedstawiono wiarygodne uzasadnienie braku możliwości osiągnięcia rezultatów pożądaných z punktu widzenia realizacji głównego celu Programu, w sytuacji zastosowania wyłącznie działań nietechnicznych. Działanie polegające na zwiększeniu zalesienia na obszarze zlewni Górnej Wisły nie jest wystarczające do osiągnięcia głównego celu Programu, należy się jednak zgodzić z zawartą w Programie rekomendacją zwiększenia udziału terenów zalesionych na omawianym terenie. Działanie to będzie mało długofalowy korzystny wpływ na stosunki wodne w analizowanej zlewni. Również słusznie zauważono, że zmiana instrukcji gospodarowania wodą (zmiana poziomu piętrzenia) na istniejących na analizowanym obszarze zbiornikach wielozadaniowych (Zbiornik Goczałkowice, Zbiornik Tresna i Zbiornik Świnna Poręba) może stanowić istotną ingerencję w ekosystemy tych zbiorników, w szczególności w ekosystem Zbiornika Goczałkowice, objętego obszarem Natura 2000 Dolina Górnej Wisły PLB240001 oraz obszarem Natura 2000 Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki PLH240039.

W związku z brakiem satysfakcjonujących rezultatów przy zastosowaniu metod nietechnicznych, w Programie przeanalizowano możliwość wdrożenia działań retencyjnych tj. budowy 12 polderów przeciwpowodziowych oraz 2 zbiorników retencyjnych w obszarze zlewni Górnej Wisły (Gostyń na rzece Gostyni i Łąka – Mizerów na rzece Pszczynce). Wytypowano 3 warianty realizacji Programu: wariant pierwszy zakładał budowę 12 polderów i 2 suchych zbiorników retencyjnych, wariant drugi budowę 10 polderów i 2 suchych zbiorników retencyjnych, wariant trzeci budowę 10 polderów oraz 2 zbiorników wielozadaniowych. Do realizacji zarekomendowano wariant trzeci.

Odnosząc się do zasadności realizacji zbiorników Gostyń i Łąka Mizerów w wariantcie wielozadaniowym, tut. Organ wskazuje, że z przedstawionych analiz (Tab. 20 Kryteria oceny wariantów – drugi etap analizy wielokryterialnej s. 81) wynika, że wielkość retencji powodziowej w tym wariantcie jest identyczna, jak w przypadku budowy suchych zbiorników retencyjnych. Zatem suche zbiorniki retencyjne w takim samym zakresie przyczynią się do spełnienia podstawowego celu Programu, jakim jest zmniejszenie zagrożenia i ryzyka powodziowego w regionach wodnych Małej Wisły i Górnej Wisły, a w konsekwencji ochrona przed powodzią miasta Krakowa. Kluczowy argument przedstawiony w Programie i prognozie, który uzasadnia realizację zbiorników Gostyń i Łąka Mizerów w wariantcie wielozadaniowym, to możliwość przeciwdziałania skutkom suszy *„poprzez podniesienie zwierciadła wody gruntowej w terenie przyległym oraz alimentację przepływów w rzece podczas występowania niżówek”* (s. 250 prognozy). Jednak w prognozie zabrakło konkretnych analiz odnoszących się do powyższego zagadnienia. Zdaniem tut. Organu, przedstawiona w ocenianej dokumentacji argumentacja, uzasadniająca wybór wariantu ze zbiornikami wielozadaniowymi, wymaga uzupełnienia. W prognozie należałoby m.in. wyjaśnić w jakim zakresie problem suszy dotyczy

terenów w sąsiedztwie planowanych zbiorników oraz przedstawić dane odnośnie częstotliwości występowania i długości trwania ekstremalnie niskich stanów wód na rzece Gostyni i rzece Pszczynce. Konieczne jest także wyjaśnienie, dlaczego istniejący zbiornik wodny Łąka (zlokalizowany na rzece Pszczynce poniżej planowanego zbiornika Łąka Mizerów) oraz zasilany przez rzekę Starą Gostynkę zbiornik wodny Jezioro Paprocańskie (położony w sąsiedztwie planowanego zbiornika Gostyń), nie spełniają w wystarczającym stopniu funkcji przeciwdziałania skutkom suszy w tym rejonie.

Niezależnie od poruszonych wyżej kwestii, warto zauważyć, że równoczesne pełnienie zarówno funkcji przeciwpowodziowej, rekreacyjnej, jak i roli związanej z ograniczeniem skutków suszy może być problematyczne. Woda zgromadzona w zbiornikach w okresie wezbrania nie zawsze może być przetrzymana do okresu niskich stanów wody w rzece, ponieważ zbiornik będzie musiał posiadać pojemność retencyjną, umożliwiającą zmagazynowanie wody w momencie następnego wezbrania. Ponadto należy podkreślić, że zmiany w środowisku przyrodniczym, będące wynikiem realizacji suchych zbiorników przeciwpowodziowych, są nieporównywalnie mniejsze niż w przypadku budowy zbiorników wielofunkcyjnych. W prognozie wielokrotnie przedstawiono negatywne aspekty związane z budową tych ostatnich, takie jak: przekształcenie koryta cieków, wzrost erozji dennej i przesuszenie doliny poniżej zapory zbiornika oraz zmiana reżimu hydrologicznego, w szczególności zmiany w częstotliwości, zasięgu oraz wysokości zalewów wód powodziowych, co w konsekwencji negatywnie oddziałuje na cenne przyrodniczo siedliska obecne w dolinach rzek (w tym siedliska lasów łęgowych), które uzależnione są od okresowych zalewów. Ponadto zaporę takiego zbiornika będzie stanowić barierę dla migracji ryb. Natomiast w odniesieniu do suchych zbiorników przeciwpowodziowych wskazano, że w wyniku ich realizacji *„nie przewiduje się zaburzenia terminów wylewów na teren doliny poniżej zbiornika (zbiorniki suche przepuszczają małe i średnie wezbrania, ograniczając tylko wielkości i zasięg dużych wezbrań w dolinie). (...) Poza okresami powodziowymi (czyli przez znaczącą część czasu), rzeka swobodnie przepływać będzie istniejącym korytem przez urządzenia upustowe i tym samym odbywać się będzie codzienny transport rumowiska. Nie przewiduje się zwiększonej erozji dennej poniżej zapory czołowej, ponieważ tylko w czasie piętrzenia wód w czaszy zbiornika suchego może być zatrzymana część niesionego przez rzekę rumoszu”* (str. 224 prognozy). Powyższe okoliczności mogą spowodować, że długofalowe koszty środowiskowe realizacji zbiorników wielofunkcyjnych przeważą nad wspomnianymi przez Autorów prognozy ewentualnymi korzyściami, związanymi z ograniczeniem skutków suszy. Dlatego też Organ rekomenduje realizację Programu w wariantcie 10+2s (10 polderów i 2 suche zbiorniki przeciwpowodziowe Gostyń i Łąka Mizerów).

Dość szczegółowo odniesiono się w prognozie do kwestii wpływu ustaleń Programu na obszary Natura 2000, znajdujące się w zasięgu oddziaływania. Między innymi zawarto w niej zasadne rekomendacje, dotyczące minimalizacji oddziaływania realizacji polderu Wiśnicz na siedlisko 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, stanowiące przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Wiślińska PLH120084. Należy jednak zauważyć, że konieczne jest przedstawienie jednoznacznego stanowiska w kwestii możliwości wystąpienia **znaczącego negatywnego** wpływu realizacji założeń Programu na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 lub braku możliwości wystąpienia takiego oddziaływania. W prognozie brakuje odpowiedzi na pytanie nr 2 z zakresu Ochrony bioróżnorodności (Tabela 7, s. 43), czyli *„Czy proponowane działania będą sprzyjać tworzeniu nowych oraz właściwemu funkcjonowaniu istniejących obszarów chronionych*

Natura 2000 (nie będą znacząco oddziaływać na obszary Natura 2000) jak również innych obszarów chronionych oraz korytarzy ekologicznych?”

Należy ponownie zweryfikować przedstawione w prognozie granice obszarów Natura 2000, w szczególności obszaru Natura 2000 Wiślicka PLH120084. Na Ryc. 37 *Istniejące zagospodarowanie planowanego polderu Wiśnicz* (s. 128) nie uwzględniono korekty granic ww. obszaru, przekazanej do Komisji Europejskiej w styczniu 2021 r.

Ponadto, zgodnie z posiadanymi przez tut. Organ informacjami, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach jest beneficjentem koordynującym realizację projektu LIFE16 NAT/PL/000766 pn. *Ochrona siedlisk ptaków wodno-błotnych LIFE.VISTULA.PL*. W jego ramach zaplanowano m.in. wykonanie działań ochronnych na dwóch żwirowniach: Zakole A oraz Zakole B (województwo małopolskie). Na wymienionych żwirowniach znajdują się wyspy zasiedlone m.in. przez ślepowrony i rybitwy rzeczne – gatunki ptaków, którym dedykowany jest projekt LIFE.VISTULA.PL i które stanowią przedmioty ochrony tamtejszego obszaru Natura 2000. Działania ochronne zaplanowane w projekcie polegają na wykonaniu plaż dla rybitw, które stanowią siedliska lęgowe ptaków oraz zabezpieczenie brzegów wysp, na których gniazdują ślepowrony i rybitwy. Na stronie 218 prognozy wskazano zagrożenie dla projektu LIFE.VISTULA.PL *„Podczas realizacji przedsięwzięcia na terenach obszarów Natura 2000 może dojść do zniszczenia wysp lęgowych chronionych gatunków ptaków w obszarze polderów Olszyny i Rozkochów. Szczególnie zagrożone mogą być gatunki stanowiące przedmiot ochrony obszaru OSO Natura 2000 PLB120005 Dolina Dolnej Skawy tj.: A176 mewa czarnogłowa *Ichthyaetus melanocephalus*, A179 śmieszka *Chroicocephalus ridibundus*, A193 rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, A459 mewa białogłowa *Larus cachinnans*, A023 ślepowron *Nycticorax nycticorax*. Realizacja inwestycji może zagrażać osiągnięciu głównego celu projektu LIFE.VISTULA.PL, za który wskazano ochronę i poprawę stanu siedlisk ptaków wodno-błotnych. Ewentualne zaniechanie działalności rybackiej na terenie zbiornika Zakole A (rejon polderu Olszyny) oraz zbiornika Zakole B (rejon polderu Rozkochów), w związku z realizacją inwestycji, może spowodować utratę bazy pokarmowej dla ptaków żerujących w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Skawy PLB120005”*. Funkcjonowanie polderów Rozkochów i Olszyny w sytuacji, kiedy nastąpi przejście fali powodziowej spowoduje zalanie wysp z gniazdującymi ptakami. Z uwagi na koszty poniesione w ramach projektu LIFE i obowiązek utrzymania trwałości efektów projektu, w przypadku realizacji inwestycji konieczna może okazać się kompensacja 1:1 w tym rejonie, poprzez stworzenie siedlisk zastępczych, tj. 4 wysp dla rybitwy rzecznej i ślepowrona (lub dostosowaniu już istniejących), najlepiej na obszarach, gdzie prowadzona jest gospodarka rybacka. Dodatkowo wyznaczenie polderów spowoduje odejście od prowadzonej obecnie gospodarki rybackiej, co wpłynie na bazę żerową i przyczyni się do zmniejszenia populacji ptaków oraz porzucenia miejsc lęgowych w tym obszarze.

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/